

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เป็นลักษณะของสังคมข้อมูลข่าวสาร (Information Society) มีความรวดเร็วและแตกต่างต่างจากอดีตที่ผ่านมา กระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ไม่สามารถคาดการณ์อนาคตในรูปแบบเดิมได้ แนวคิดที่เราต้องคิดออกจากกฎเกณฑ์เดิม ๆ ไปสู่สิ่งใหม่ ๆ และเข้าใจถึงสภาพการแข่งขันยุคใหม่ที่มีความรวดเร็ว ความรู้มีอิทธิพลมากทั้งในส่วนที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและในส่วนที่ทำให้สามารถปรับตัวเพื่อให้อยู่กับการเปลี่ยนแปลงนั้นได้ ในระดับองค์กร ความรู้ที่มีอยู่และที่เกิดขึ้นใหม่สามารถทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาได้ในทุกแง่มุม ที่สำคัญคือช่วยให้องค์กรสามารถดำเนินกิจกรรมเพื่อนำไปสู่เป้าหมายและวิสัยทัศน์ได้อย่างสะดวก รวดเร็วขึ้น คุณลักษณะขององค์การยุคใหม่ในการปรับองค์การให้ทันโลก คือ องค์กรนั้นควรเป็นองค์การที่แสวงหาโอกาสในการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ ซึ่งการปรับระบบขององค์กรต้องพัฒนาระบบการบริหารให้องค์การวิ่งไปข้างหน้าได้เต็มขีดความสามารถ องค์กรยุคปัจจุบันควรพัฒนาระบบบริหารคือ 1) ต้องเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ซึ่งประกอบด้วย การเรียนรู้ภาวะผู้นำ (Leadership) เรียนรู้การทำงานเป็นทีม (Team Learning) เรียนรู้การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking) 2) ต้องมีการบริหารคุณภาพทั่วทั้งองค์การ (Total Quality Management: TQM) 3) ต้องมีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง (Continuous Process Improvement) 4) ต้องมีการบริหารองค์ความรู้ (Knowledge Management) องค์กรเรียนรู้เป็นองค์การที่ขยายขีดความสามารถและเพิ่มศักยภาพเพื่อสร้างผลงานและสร้างอนาคตอย่างต่อเนื่อง โดยผู้คนในองค์กรต่างก็เรียนรู้ด้วยกันอย่างต่อเนื่อง (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2548)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 มาตรา 11 กำหนดไว้ว่า มาตรา 11 ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการ เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารและสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัดให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับการบริหารราชการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามพระราชกฤษฎีกานี้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดความหมายของการศึกษาไว้ในมาตรา 4 “การศึกษา” หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม

การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จริยคุณความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ยังได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

หลักการสำคัญของการจัดการความรู้ภายในองค์กร ได้แก่ 1) ทุกคนในองค์กรช่วยกันหาความรู้หรือวิธีการใหม่ ๆ จากภายนอก และสร้างความรู้ขึ้นจากการสรุปทบทวนจากการทำงานเอามาปรับปรุงงานประจำของตน 2) การดำเนินการตามข้อ 1 ดำเนินการทั้งทำโดยแต่ละคนและร่วมกันทำเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่หรือทั้งองค์กร โดยมีความเชื่อว่าการรวมกันดำเนินการจะทำให้เกิด (1) “พลังสร้างสรรค์ร่วมหมู่” ในลักษณะของพลังทวีคูณ” (synergy) (2) “ความเป็นชุมชน” ขึ้นภายในองค์กร เกิดความสัมพันธ์ทางใจระหว่างสมาชิกขององค์กร เกิดความรู้สึกเอื้ออาทรระหว่างกัน เกิดความสนุกสนานร่วมกัน และ (3) การทำงานที่ให้ความสุข ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจที่ได้ทำประโยชน์เชิงสร้างสรรค์เกิดความสุขในชีวิต 3) ทุกคนช่วยกันยกระดับความรู้หรือวิธีการทำงานขึ้นสู่ “ภพภูมิใหม่” (new order) เพื่อสร้างความเจริญในลักษณะก้าวกระโดด 4) มีการเสาะแสวงหาความรู้หรือวิธีการจากภายนอกมาปรับใช้ในการทำงานหรือปรับปรุงงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการสร้างความรู้ขึ้นใช้เองโดยการสรุปทบทวนจากการทำงาน ในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในกลุ่มผู้ร่วมงานในหน่วยงานเดียวกันหรือต่างหน่วยงานในองค์กร 5) มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่ออำนวยความสะดวกต่อการเก็บข้อมูลและประสบการณ์ในการทำงานอย่างเป็นระบบ อำนวยความสะดวกต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน และต่อการเสาะแสวงหาความรู้จากภายนอก รวมทั้งมีระบบการบริหารจัดการและบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2546)

เป้าหมายของการนำวิธีการจัดการความรู้มาใช้ในมหาวิทยาลัย น่าจะมี 6 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อเพิ่มคุณภาพและปริมาณของผลงานการสร้างสรรค์ขององค์กร (เน้นคุณภาพมากกว่าปริมาณ) อันจะนำไปสู่ชื่อเสียงและเกียรติคุณ ว่าเป็นองค์กรที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการอย่างแท้จริง มิใช่เพียงเป็นข้ออ้างอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นจะนำไปสู่ความเป็นองค์กรเรียนรู้ซึ่งเป็นทุนทางปัญญาขององค์กรสำหรับเผชิญความผันผวนไม่แน่นอนในอนาคตได้อย่างมั่นใจ 2) ช่วยให้ผู้บุคลากรแต่ละคนมีผลงานดีขึ้น ได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพิ่มขึ้นในระยะยาว และที่สำคัญยิ่งคือเป็นเครื่องมือให้บุคลากรมีความสุข สามารถได้รับผลประโยชน์จากการทำงานในลักษณะที่ผลประโยชน์คือความสุข มิใช่เพียงผลประโยชน์เชิงวัตถุเท่านั้น 3) สร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความกระตือรือร้น เกิดความสุขจากการได้ออกความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในหน้าที่ของตน จากการได้มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับเพื่อนร่วมงานทั้งในหน่วยงานของตนและในหน่วยงานอื่น ทำให้การทำงานเป็นเรื่องที่ให้ความสุขความพึงพอใจ แทนที่จะเป็น

ความน่าเบื่อหน่ายหรือท้อแท้ รวมทั้งเกิดความภาคภูมิใจที่ได้ร่วมสร้างสรรค์หน่วยงานของตน

4) เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนขององค์กร ให้เป็นผู้ที่มีความเป็นพลวัต มีความสามารถในการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ไม่กลัวการเปลี่ยนแปลง ซึ่งหมายถึงการเป็นบุคคลเรียนรู้ นั่นเอง การพัฒนาคนโดยใช้งาน และการพัฒนางานเป็นเครื่องมือ ย่อมสร้างผลประโยชน์ต่อทั้งคน และทั้งงาน

5) เป็นเครื่องมือสั่งสมความรู้และทุนปัญญา (Intellectual capital) ขององค์กร สำหรับใช้พัฒนางานและเผชิญความไม่แน่นอนในอนาคต

6) ในระยะยาว 5-10 ปี จะมีผลเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของคน เปลี่ยนพฤติกรรมของคน พฤติกรรมที่สำคัญที่สุด ทรงพลังที่สุด คือ พฤติกรรมร่วมกันคิด ร่วมกันทำ หาทางปรับปรุงงานน้อยอยู่ตลอดเวลา (วิจารณ์ พานิช, 2546)

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเป็นสถาบันอุดมศึกษาของรัฐบาลที่ผลิตบัณฑิตเพื่อการพัฒนาประเทศและภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการดำเนินงานตามพันธกิจทั้งในด้านการวิจัย บริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนามหาวิทยาลัยด้านต่างๆ ดังกล่าวมหาวิทยาลัยฯ ได้อาศัยการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพด้วยการปฏิรูประบบบริหารจัดการให้เหมาะสมกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในช่วงโดยมุ่งผลสัมฤทธิ์เชิงพันธกิจเป็นสำคัญ มีการวางเป้าประสงค์เชิงยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่มีข้อมูลและสารสนเทศที่มีคุณภาพเพื่อใช้ในการตัดสินใจ โดยเฉพาะเครื่องมือการจัดการความรู้ เพื่อดึงองค์ความรู้ที่มีในองค์กร ในตัวบุคลากร เพื่อการใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการผลักดันยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยฯ การพัฒนาคน พัฒนางาน และการสร้างนวัตกรรมใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าในการนำส่งผลผลิตของมหาวิทยาลัยขอนแก่น และเป็นส่วนหนึ่งของกลไกการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการ ที่เรียกว่าการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552)

จากผลการดำเนินงานด้านการจัดการความรู้ที่ผ่านมา ซึ่งมหาวิทยาลัยขอนแก่น มีการใช้การจัดการความรู้ในเชิงการพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่เป็นรูปธรรมในแง่การใช้การจัดการความรู้เพื่อผลักดันและขับเคลื่อนประเด็นยุทธศาสตร์และเป้าหมายในการพัฒนามหาวิทยาลัยไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น การจัดการความรู้จึงมีการปฏิบัติในองค์กรทั้งในระดับมหาวิทยาลัยและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้เกิดผลเป็นรูปธรรมและเชื่อมโยงอย่าง เป็นระบบภายในมหาวิทยาลัย จึงกำหนดแนวคิดในการจัดการความรู้มาใช้เพื่อการพัฒนาในรอบ ปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นไปที่จะเน้นในประเด็นหลักสำคัญ 2 เรื่อง คือ 1) การใช้เครื่องมือการจัดการความรู้เพื่อผลักดันประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ ที่มีความเป็นไปได้ 2) การใช้เครื่องมือการจัดการความรู้เพื่อพัฒนาคน พัฒนางาน และการสร้างนวัตกรรมใหม่

มหาวิทยาลัยขอนแก่นเห็นความสำคัญในประเด็นที่ 1) เพราะการจัดการความรู้ว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยผลักดันการนำองค์ความรู้และทักษะที่มีในตัวบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ตลอดจน

ศักยภาพและจุดแข็งของมหาวิทยาลัยขอนแก่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการผลักดันประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนามหาวิทยาลัย และประเด็นที่ 2) การจัดการความรู้ช่วยพัฒนาคนและพัฒนางานในสายสนับสนุนให้มีความเข้มแข็ง มีสมรรถนะการปฏิบัติงานที่ดีและเหมาะสมในการผลักดันให้การปฏิบัติงานประจำมีประสิทธิภาพ ดังนั้น นโยบายในแผนการจัดการความรู้ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 มหาวิทยาลัยขอนแก่นจึงกำหนดทิศทางการบริหารจัดการความรู้ในประเด็นหลักทั้ง 2 เรื่องดังกล่าว (มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2552)

คณะศึกษาศาสตร์ เป็นหน่วยงานในมหาวิทยาลัยขอนแก่นหน่วยงานหนึ่ง ซึ่งมีส่วนสนับสนุนแผนพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ได้ผลสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยมีหลักการและเหตุผลที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) การขาดแคลนครูปริญญา 2) การขาดแคลนสมดุลงานคุณภาพการศึกษาระหว่างส่วนกลางและส่วนภูมิภาค 3) การขาดการวิจัยด้านการศึกษา และจิตวิทยาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และสำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลางในการปฏิบัติงานของคณะศึกษาศาสตร์ ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกคณะ เพื่อสนับสนุน บริการ และอำนวยความสะดวก ให้คณะศึกษาศาสตร์บรรลุตามพันธกิจ แผนกลยุทธ์และเป้าหมายในด้านต่างๆ ดังนี้ 1) ด้านการบริหาร 2) ด้านการผลิตบัณฑิต 3) ด้านการวิจัย 4) ด้านการบริการวิชาการแก่สังคม 5) ด้านการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม งานฝ่ายสนับสนุนซึ่งสังกัดอยู่ในสำนักงานคณบดีมีการแบ่งส่วนราชการเดิมตามที่ทบวงมหาวิทยาลัยได้กำหนดไว้เมื่อ พ.ศ. 2530 ประกอบด้วย 4 งาน คือ งานบริหารและธุรการ งานนโยบายและแผน งานคลังและพัสดุ และงานบริการการศึกษา โดยในระดับภาควิชาและโรงเรียนสาธิตจะมีเจ้าหน้าที่สายสนับสนุนปฏิบัติงานประจำในภาควิชา และโรงเรียนสาธิต ดังนั้น เพื่อให้การบริหารจัดการในงานฝ่ายสนับสนุนสอดคล้องกับโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการใหม่ จึงมีการปรับโครงสร้างการบริหารจัดการในงานฝ่ายสนับสนุนใหม่โดยนำภารกิจงานของฝ่ายสนับสนุนตามโครงสร้างใหม่ มาวิเคราะห์แล้วกำหนดเป็นโครงสร้างการบริหารจัดการใหม่ประกอบด้วยกลุ่มงานในสังกัดสำนักงานคณบดี 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานบริหารและการจัดการ กลุ่มงานบริการวิชาการและบริการการศึกษา กลุ่มงานแผนและบริหารทรัพย์สิน และกลุ่มงานสายสนับสนุนสังกัดโรงเรียนสาธิต โดยมีหน้าที่สนับสนุนหน่วยงานภายใต้การบริหารจัดการของคณะศึกษาศาสตร์ คือ สนับสนุนภารกิจซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานคณบดี ได้แก่ ภารกิจตามแผนกลยุทธ์คณะศึกษาศาสตร์ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วยการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน พัสดุและครุภัณฑ์ ทรัพยากรทางกายภาพอื่น ๆ งานด้านการบริการให้แก่บุคลากร/นักศึกษา/บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง ภารกิจตามแผนกลยุทธ์ด้านการบริการวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งประกอบด้วยบริการ และสนับสนุนงานในภารกิจของศูนย์พัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาและโครงการบริการวิชาการแก่สังคม และสนับสนุนภารกิจซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานวิชาการ ได้แก่ ภารกิจตามแผนกลยุทธ์ ของคณะศึกษาศาสตร์ด้านการผลิตบัณฑิต ซึ่งประกอบด้วย บริการและสนับสนุนภารกิจของคณะกรรมการมาตรฐานวิชาการ ภารกิจด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและ

การจัดการเรียนการสอนของคณะกรรมการบริหารหลักสูตร ภารกิจด้านการพัฒนานักศึกษาของ คณะกรรมการพัฒนานักศึกษา และภารกิจด้านการวิจัยของคณะกรรมการวิจัย (คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551)

บุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ ถือเป็นกำลังสำคัญอย่างยิ่งในการทำหน้าที่ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานและบุคคลต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกคณะ เพื่อสนับสนุน บริการ และอำนวยความสะดวก ให้คณะศึกษาศาสตร์บรรลุตามพันธกิจ แผนกลยุทธ์และ เป้าหมาย บุคลากรสายสนับสนุนจำเป็นจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถถ่ายทอด ประสบการณ์จากตัวบุคคลมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันและนำมาปรับปรุงงาน และเกิดการพัฒนางาน ของหน่วยงานให้ดียิ่งขึ้น เป้าหมายของการจัดการความรู้ คือ เพื่อการพัฒนาคุณภาพงาน พัฒนา คน และพัฒนาความรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการทรัพยากร บุคคล จึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะ ศึกษาศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ปัจจุบัน และปัญหาการจัดการจัดการความรู้ เพื่อนำ ผลการศึกษามาเป็นแนวทางในพัฒนางานด้านการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ให้สามารถพัฒนาตนเองและหน่วยงานซึ่งจะทำให้ความรู้ คงอยู่ในองค์กรและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. คำถามวิจัย

2.1 ปรากฏการณ์ และปัญหาการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นอย่างไร

2.2 แนวทางการจัดการความรู้ที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นอย่างไร

3. วัตถุประสงค์

3.1 เพื่อศึกษาปรากฏการณ์ปัจจุบัน และปัญหาการจัดการความรู้ของบุคลากรสาย สนับสนุน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3.2 เพื่อศึกษาแนวทางในการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

4. ขอบเขตการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ตามแนวทางของสถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อ สังคม (สคส.) โดยใช้กรอบแนวคิดโมเดลปลาหู (2546) ในด้านการกำหนดเป้าหมาย

(วิสัยทัศน์) จะทำอะไร (KV) “จัดการความรู้ไปเพื่ออะไร” การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากประสบการณ์ (KS) ส่วนที่เป็น “หัวใจ” ให้ความสำคัญกับการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และคลังความรู้ (KA) รวบรวมจากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

4.2 ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการศึกษา โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ บุคลากรสายสนับสนุนสังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จำนวน 38 คน แบ่งเป็นข้าราชการ จำนวน 22 คน พนักงานมหาวิทยาลัย และพนักงานราชการ จำนวน 16 คน

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย คือ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2552 ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2553

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการความรู้ หมายถึง การดำเนินการร่วมกันที่เป็นกระบวนการ (Process) ของบุคลากรสายสนับสนุนที่จะช่วยให้สิ่งที่เป็นความรู้ในหน่วยงานได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบโดยผ่านกระบวนการสร้างคุณค่าเพื่อสร้างและใช้ความรู้ในการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ดีขึ้นกว่าเดิม โดยใช้การกำหนดเป้าหมาย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์การรวบรวมคลังความรู้หรือชุมชนความรู้

5.1.1 การกำหนดเป้าหมาย (วิสัยทัศน์) หมายถึง การกำหนดเป้าหมายการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนว่าต้องการบรรลุผลงานอะไร และต้องเป็นผลงานที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของหน่วยงาน

5.1.2 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หมายถึง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องการใช้ความรู้ในงาน ประสบการณ์การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ในองค์กรและการร่วมคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้รับผิดชอบในแต่ละองค์กร

5.1.3 คลังความรู้ หมายถึง การรวบรวมความรู้ หรือ การช่วยเหลือ โดยรวบรวมมาจากประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันและนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

5.2 การแบ่งปันแลกเปลี่ยน หมายถึง การนำความรู้ที่ได้จัดทำเป็นเอกสารบทความวิชาการ ถ่ายทอดลงในเว็บไซต์ และฐานข้อมูลสารสนเทศในการปฏิบัติงานแต่ละระบบ งานจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ในการเชื่อมโยงข้อมูลอันเกิดความรวดเร็วในการประสานงานหรือเพื่อการร่วมแลกเปลี่ยนความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนรู้ในการประชุม อบรม สัมมนา ถ่ายทอดภายในองค์กรและแลกเปลี่ยนสู่ภายนอกองค์กร

5.3 บุคลากรสายสนับสนุน หมายถึง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสำนักงานคณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น แบ่งเป็น 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มงานบริหารและการจัดการ

กลุ่มงานบริการวิชาการและบริการการศึกษา และกลุ่มงานแผนและบริหารทรัพย์สิน ซึ่งประกอบด้วยข้าราชการ และพนักงานมหาวิทยาลัย พนักงานราชการ มีหน้าที่รับผิดชอบปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ตามภาระงาน (Job Description) ที่ได้รับมอบหมายตามตำแหน่งให้มีประสิทธิภาพและเข้ารับการเพิ่มพูนทักษะต่างๆ ในสายงานอย่างเหมาะสม

5.4 ความรู้ หมายถึง ข้อมูลในตัวบุคคลที่ผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์ การนำไปใช้ประโยชน์จนสิ่งสม ออกมาเป็นประสบการณ์ เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติงานใด ๆ ให้ประสบความสำเร็จ และมีลักษณะจำเพาะคือ สามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งได้

5.5 กรณีศึกษา หมายถึง การศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งทำการศึกษาปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมผู้ให้ข้อมูล ในปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง เก็บข้อมูลโดยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการศึกษาเอกสาร การตรวจสอบข้อมูลโดยใช้วิธีการตรวจสอบความตรง ภายในและภายนอก การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้การศึกษากรณีเป็นหลักในการศึกษาวิจัย โดยกรณีศึกษานี้ คือ บุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

5.6 ปรากฏการณ์ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นในคณะศึกษาศาสตร์ทั้งในเรื่องสภาพปัจจุบัน และปัญหาการจัดการความรู้

5.7 แนวทาง หมายถึง การปฏิบัติที่วางไว้ หรือการกำหนดรูปแบบ/วิธีการการปฏิบัติ เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

6.1 ได้ข้อสังเกตเกี่ยวกับปรากฏการณ์ปัจจุบัน และปัญหาการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.2 ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความรู้ของบุคลากรสายสนับสนุน สังกัดคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

6.3 คณะศึกษาศาสตร์สามารถนำผลการศึกษาไปใช้ในการกำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารการจัดการความรู้ในภาพรวมของคณะได้

6.4 ได้ข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารหน่วยงานในการพัฒนาองค์การ โดยใช้กระบวนการของการจัดการความรู้

6.5 หน่วยงานอื่นสามารถนำข้อมูลการจัดการความรู้และแนวทางไปประกอบการตัดสินใจในการสนับสนุน และกำหนดรูปแบบการจัดการความรู้ได้